

A Biblia

az európai kultúrában

2015. SZEPTEMBER 21.

PRÉDIKÁTOR KÖNYVE

Dr. Tokics Imre

18.

A könyv címe és helye a Kánonban

A mű héber elnevezése *kohelet*, amely azt a személyt jelöli, aki az összegyűlt népet, embereket vezeti, irányítja. Jelenti továbbiakban azt, aki a nép számára beszél, aki prédikál. A görög nyelvű fordításban (LXX) „ekklésiastés”, a latin Vulgatában „ecclesiastes” kifejezéssel jelölik. A *kohelet* kifejezés más bibliai könyvben nem fordul elő. A könyv szerint a prédikátor nem csupán vallási tanító, hanem Jeruzsálem Dávid leszármazása szerinti királya is egyben (Préd 1:1). A héber kánonban, a harmadik csoportban, az ún. Írásokban találhatjuk meg a könyvet. Közelebbről nézve az ún. öt *megillot* közül a negyedik volt, mivel a liturgikus kalendáriumban a negyedik ünnep a sátoros ünnep volt, ekkor olvasták fel a könyvet. A könyv kánoni tekintélye viszonylag korán kialakult a zsidóság körében. Kr. u. 90 tájékán a jamniai zsinaton minden különösebb nehézség nélkül felvették a szent könyvek közé. A keresztények soha nem vonták kétségbe a mű isteni sugalmazottságát.

A könyv tanítása

A könyv az élet hiábavalósága felett elmélkedik, a rossz és az értelmetlen mintegy tematikus refrén ismétlődik a fejezetekben. A hiábavalóság csupán a 12. fejezetben 38 alkalommal fordul elő. Pessimizmusa szöges ellentétben áll a próféták reményiséget ébresztő üzeneteivel. Végző borúlátása abból indul ki, hogy a rossz dolgok megváltoztathatatlan teherként jelennek meg az igazak vállain. Természetesen ez nem olyan könyv, amelyben ne jelenne meg az Istenben való örvendezés lehetősége és vágya. A szerző problémamegoldásában szinte nietzschei félelmeket szakítanak fel egzisztenciális szorongásai. A különböző kommentátorok a legszélsőségesebb nézeteket alakítják ki a könyvvel kapcsolatban. Egyesek a teljes székesziszt, míg mások a küszködő embert látják meg benne, aki végül rátalál Teremtőjére. Üzenete nem prófétai stílusban hangzik fel, hanem szkeptikus és meghökkentő kijelentéseivel csupán gondolkozásra akarja rábírni az embereket.

A könyv keletkezési ideje

A keletkezési időre csak következtetni lehet, mivel nem tartalmaz konkrét utalásokat. A mű nem nevezi meg konkrétan Salamont, de mégis őt állítja az olvasó elé szerzőnek. Salamonon kívül egyetlen király sem felel meg a könyvben leírtaknak: *páratlan bölcsessége* (Préd 1:16), *hallatlan vagyona* és *tekintélyes udvartartása* (Préd 2:7-8) *jelentős építkezései* (Préd 2:4). A zsidó hagyomány közül az egyik Ezékiás királyt és udvari írnokait véli szerzőnek. Azonban sokkal inkább valószínű az, hogy Ezékiás az írott szöveget újra kiadva közkinccsé tette a könyvet. A zsidó hagyomány egészen határozottan kiáll a salamoni szerzőség mellett. A 19. századtól fogva a racionaliz-

mus hatásaként ma sokan kétségbe vonják a fentebb említett zsidó hagyományt. Legnagyobb ellenérv a salamoni szerzőséggel szemben a viszonylag késői nyelvezete, amely azonban teljesen eltér az összes könyv nyelvezetétől. Ha viszont elővonnánk Károli Gáspár 1590-ben lefordított Vizsolyi Bibliáját, és nyelvi alapon összehasonlítanánk a mai kiadású Károli-fordítással, akkor talán egész más szövegnek vélnénk, másként datálnánk, pedig ugyanarról a műről van szó, csak modernebb változatban jelent meg az utóbbi. Talán így van ez a Prédikátor könyvével is.

Dr. Tokics Imre
főiskolai tanár